

Sva zaboravnost nije demencija

INFORMATIVNI LIST OD ŠVEDSKOG CENTRA ZA DEMENCIJU

All glömska är inte demens • faktablad på bosniska

Kada funkcije mozga oslabe

Gotovo sve što radimo zavisi od funkcija povezanih s našim razmišljanjem. Kada pretražujemo pamćenje, učimo nove stvari ili tražimo proizvode u trgovini, različite *kognitivne funkcije* su aktivne. One imaju veliki značaj za naše mogućnosti da živimo samostalno.

Kada jedna ili više kognitivnih funkcija rade primjetno lošije nego ranije, govori se o *kognitivnom padu*. To se može manifestovati, na primjer, kao zaboravnost, problemi s pronalaženjem pravog puta ili planiranjem i izvođenjem inače jednostavnih aktivnosti.

Važno je istražiti kognitivni pad kako bi se mogao tretirati na najbolji način. Uvijek nije moguće da zdravstvena zaštita pronađe objašnjenje za simptome, posebno ako su blagi.

Kognitivni pad se obično dijeli na tri podgrupe: akutna konfuzija, blago kognitivno oštećenje i kognitivna bolest (demencija).

Akutna konfuzija često se povlači

Kada se kognitivni simptomi brzo razvijaju, u kratkom vremenskom periodu, često se radi o akutnoj konfuziji ili konfuziji, kako se to naziva stručnim jezikom. Kod starijih osoba često je uzrokovana fizičkim i psihičkim naporom nakon operacije ili zbog bola. Akutna konfuzija može također biti uzrokovana zatvorom, infekcijama i nuspojavama lijekova.

Akutna konfuzija se može liječiti i simptomi se obično povlače, pod uslovom da se stanje istraži i da se riješi osnovni uzrok.

MCI skraćenica za blage simptome

Mnogi traže medicinsku pomoć zbog zabrinutosti da ne funkcionišu kao ranije. Simptomi mogu biti nejasni i blagi, ali osobe ipak jasno osjećaju da im je teže koncentrisati se i pamtiti stvari ili da im treba više vremena da obave različite aktivnosti.

Ovo su tipični znakovi blagog kognitivnog

oštećenja ili MCI (*Mild cognitive impairment*), što je često korištena engleska skraćenica.

Kod MCI, kognitivno oštećenje može se utvrditi neuropsihološkim testovima. Simptomi mogu uticati na društveni život ili profesionalni rad osoba, ali ne u istoj mjeri kao kod demencije.

Mnogi mogući uzroci

MCI može imati mnogo uzroka. Neliječena depresija, moždani udar i nuspojave lijekova su samo neki primjeri. U nekim slučajevima može se raditi o ranim znakovima kognitivne bolesti, kao što su Alzheimerova bolest ili vaskularna demencija. Tada simptomi postaju jači i brojniji s vremenom. Međutim, starenje podrazumijeva da se kognitivne funkcije mogu donekle pogoršati bez da je to uzrokovano demencijom. U kojoj mjeri se to dešava varira od osobe do osobe.

Zabrinutost, umor i potištenost su česti kod MCI i mogu pojačati kognitivne simptome. Veliko radno opterećenje i stres mogu uzrokovati da osobe u radnoj dobi osjećaju kognitivne probleme, iako se to ne može utvrditi neuropsihološkim testovima.

Praćenje je ključno

Liječenje MCI-a pretpostavlja da je poznat uzrok, što nije uvijek slučaj. Ipak, važno je da zdravstvena njega redovno prati osobu koja je pogođena, bez obzira na to da li se kognitivno oštećenje može očitati u testnim situacijama ili je samo subjektivno doživljeno.

© Svenskt Demenscentrum

Više informativnih listova na bosanskom jeziku može se preuzeti sa web stranice Svenskt Demenscentrum:
www.demenscentrum.se/bs

Svenskt Demenscentrum

Svenskt Demenscentrum, Sveavägen 155, 113 46 Stockholm, (08) 690 58 00, info@demenscentrum.se

www.demenscentrum.se

All glömska är inte demens

FAKTABLAD FRÅN SVENSKT DEMENSCENTRUM

När hjärnans funktioner sviktar

Nästan allt vi gör är beroende av funktioner kopplade till vårt tänkande. När vi letar i minnet, lär oss nya saker eller söker efter varor i butiken är olika *kognitiva funktioner* aktiva. De har stor betydelse för våra möjligheter att leva ett självständigt liv.

När en eller flera kognitiva funktioner fungerar märkbart sämre än förr talar man om *kognitiv svikt*. Den kan yttra sig som exempelvis glömska, problem med att hitta rätt eller att planera och utföra normalt sett enkla aktiviteter.

Det är viktigt att utreda kognitiv svikt för att kunna behandla den på bästa sätt. Men det är inte alltid vården kan hitta en entydig förklaring till symtomen, det gäller särskilt om de är lindriga.

Kognitiv svikt brukar delas in i tre undergrupper: akut förvirring, lindrig kognitiv funktionsnedsättning och kognitiv sjukdom (demenssjukdom).

Akut förvirring går ofta tillbaka

När kognitiva symtom utvecklas snabbt, under en kort tid, handlar det ofta om akut förvirring eller konfusion som det heter på fackspråk. Hos äldre personer beror det ofta på fysisk och psykisk ansträngning efter en operation eller på grund av smärta. Akut förvirring kan också bero på förstopning, infektioner och läkemedelsbiverkningar.

Akut förvirring kan behandlas och symtomen brukar gå tillbaka, förutsatt att tillståndet utreds och att man kommer till rätta med den bakomliggande orsaken.

MCI förkortning vid lindriga symtom

Många söker sig till vården av oro för att de inte riktigt fungerar som tidigare. Symtomen kan vara diffusa och svaga men personerna upplever ändå tydligt att det har svårare att koncentrera sig och lägga saker på minnet eller att det tar längre tid att utföra olika aktiviteter.

Det här är typiska tecken vid lindrig kognitiv

funktionsnedsättning eller MCI (*Mild cognitive impairment*) som är den ofta använda engelska förkortningen.

Vid MCI kan den kognitiva nedsättningen påvisas i neuropsykologiska tester. Symtomen kan påverka personernas sociala liv eller yrkesarbete men inte i lika hög grad som är fallet vid demens.

Många möjliga orsaker

MCI kan ha många orsaker. Obehandlad depression, stroke och läkemedelsbiverkning är bara några exempel. I vissa fall kan det handla om tidiga tecken på en kognitiv sjukdom, till exempel Alzheimers sjukdom eller vaskulär demens. Då blir symtomen starkare och fler efterhand. Men åldrandet innebär att kognitiva funktioner kan försämrats något utan att det behöver bero på demens. I vilken grad det sker varierar från person till person.

Oro, trötthet och nedstämdhet är vanligt vid MCI och kan förstärka kognitiva symtom. Hög arbetsbelastning och stress gör att personer i yrkesverksam ålder kan uppleva sig ha kognitiva problem utan att det kan påvisas i neuropsykologiska tester.

Uppföljning är A och O

Behandling av MCI förutsätter att den bakomliggande orsaken är känd, något som inte alltid är fallet. Det är ändå viktigt att vården regelbundet följer upp den som är drabbad, oavsett om den kognitiva funktionsnedsättningen går att avläsa i testsituationer eller endast är självupplevd.

2025 • Svenskt Demenscentrum ©

Fler faktablad på olika språk kan skrivas ut från Svenskt Demenscentrums webbplats:
www.demenscentrum.se/Faktablad

Svenskt Demenscentrum

Svenskt Demenscentrum, Sveavägen 155, 113 46 Stockholm, 08 - 690 58 00, info@demenscentrum.se

www.demenscentrum.se